

InfoMigjorn

Butlletí digital
sobre llengua
catalana

Núm. 1.270

Dimarts, 26 d'abril del 2016

SUMARI

- 1 Eugeni S. Reig ► El valencià de sempre: donar els dies
- 2 Albert Pla Nualart ► Els verbs 'dicendi' i la virtut de repetir
- 3 Mireia Boya ► L'altra: l'occità minoritzat
- 4 J. Leonardo Giménez ► A bocí ple i cosa feta
- 5 Pau Vidal ► Antimpàtics
- 6 De més a més

InfoMigjorn és un butlletí que distribueix missatges informatius relacionats amb la llengua catalana. Es publica dues vegades per setmana, dimarts i divendres. Elaborat i distribuït per la Xarxa de Mots. Edició: Isabel Casadevall.

Subscripcions: <http://migjorn.cat/alta.php>. Adreça de contacte: infomigjorn@migjorn.cat.   @InfoMigjorn

1 El valencià de sempre: donar els dies

Eugeni S. Reig

El valencià de sempre (Alzira: Bromera, 2015), pàg. 248-249

donar els dies

Visitar familiars i amics per a desitjar-los que passen unes bones festes de Nadal. *Demà anirem a casa dels padrins a donar-los els dies.*

Conec aquesta expressió del parlar d'Alcoi, a on és d'ús habitual. Un collistaire de Migjorn m'ha informat que als Poblets, Ondara i Pedreguer (Marina Alta) també ho diuen.

El DCVB, en l'entrada *dia*, trobem: «Festa del nom o del natalici de qualcú. “Demà són els dies del meu pare”. *Donar els dies* a algú: felicitar-lo per la festa del seu sant o del seu natalici. Som anat a donar los dies a Bartomeu Serra, doc. a. 1787 (Boll. Lul. xxv, 149).»

Aquesta accepció que dóna el DCVB de felicitar algú el dia del seu sant o de l'aniversari del seu naixement no és coneguda en valencià, almenys actualment.

En valencià també es diu: desitjar bones festes

La llengua estàndard sol emprar: desitjar bones festes

En castellà es diu: *felicitar, felicitar las fiestas*

NOTA: Done les gràcies a Josep Andrés Caselles per la seua ajuda.

2 Els verbs 'dicendi' i la virtut de repetir

Ara, 01/04/2016

http://www.ara.cat/suplements/llegim/verbs-dicendi-virtut-repetir_0_1551444918.html

Els verbs *dicendi* ens serveixen per introduir el que algú diu, tant si ho diu en estil directe (“«Vinc!», va dir”) com indirecte (“Va dir que venia”). Són, per tant, en un grau o altre, sinònims de *dir* que matisen l'actitud o intenció amb què es diu una cosa. Ho són, per exemple, *afirmar, admetre, assegurar*, etc.

En els diàlegs i les citacions plantegen un repte estilístic: acaben sent reiteratius. Si el diàleg es prolonga, es fa difícil no repetir sovint *va dir*, *va afirmar*, *va respondre*, etc. Això crea un cert neguit en l'escriptor inexpert, que confon “no repetir” amb “escriure bé” i no s'arriba ni a plantejar que repetir pot ser, en certs casos, la millor opció.

Aquest neguit té tres conseqüències negatives. En primer lloc, força a ser *dicendi* verbs que no ho són. Cada dia resulta menys estrany llegir frase del tipus “«M'agrada», va fer broma” o “«Vindré», va somriure”. És millor ser menys *àgil* i *creatiu* i escriure, per exemple, “va dir fent broma” o “va afirmar somrient”.

En segon lloc, i això encara és més greu, aboca a l'ús de *dicendi* de significat incorrecte o inapropiat. En l'afany per exhibir una pretesa riquesa lèxica se sacrifica precisió i claredat. I així podem escriure “«Hi hauríem d'anar», va comentar” o “«Ha sigut culpa meva», va etzibar”. Afinant una mica, hauríem escrit “va suggerir” i “va admetre”.

En tercer lloc, posa el focus en el que hauria de lliscar. És un greu defecte d'estil –més greu que repetir– obligar el lector a aturar-se en una paraula que no aporta sentit. Crea una interferència. Els verbs *dicendi* hi són per fer fluir el diàleg i mai haurien de ser els protagonistes. Per això val més que triem els més neutres. Millor *explicar* que *relatar*; millor *afirmar* que *declarar*; millor *preguntar* que *inquirir*. I si optem pels segons no ha de ser perquè sí, sinó perquè aporten el matís just que busquem.

Un últim consell: *dir* és en molts casos la millor opció des del punt de vista del gust literari i l'efectivitat comunicativa. Fins i tot si el repetim sovint.

3 L'altra: l'occità minoritzat

Mireia Boya

Nació Digital, 10/04/2016

<http://www.naciodigital.cat/noticia/106492/altra/occita/minoritzat/mireia/boya>

Comencem pel principi, amb la geografia: al territori administratiu de l'actual Catalunya hi ha trossets de dues nacions. El gran és el Principat de Catalunya, una part dels Països Catalans; el petit és l'Aran, una part d'Occitània. Dues nacions sense estat però amb llengua, cultura i identitat pròpies.

Anem a la part lingüística, amb quatre números de l'última enquesta d'usos lingüístics per contextualitzar, que sempre va bé: dels 7,5 milions d'habitants de Catalunya (incloent l'Aran) el 94,3% entén el català, però només el 36,3% el té com a llengua habitual (davant el 50,7% del castellà). Dels aproximadament 10.000 habitants que té l'Aran, el 80,7% entén l'occità, però només el 17,6% el té com a llengua habitual (davant el 55,1% del castellà i el 16,4% del català).

A Catalunya, la llengua minoritzada és el català. A l'Aran, la minorització de l'occità és en relació al castellà, però també al català. Dit altrament, els poc més de 1.700 aranesos que tenim l'occità com a llengua habitual patim una doble minorització. Vaja, que rebem per totes bandes. I aquí tenim la gran paradoxa, de la que els catalanoparlants sou poc conscients, que el català és alhora llengua minoritzada i minoritzant.

L'occità és llengua oficial a tot el territori de Catalunya des del 2006, ara fa 10 anys. Al 2010 el Parlament va aprovar la llei 35/2010, d'1 d'octubre, de l'occità, aranès a l'Aran. Una normativa força ambiciosa, que va néixer amb la voluntat de normalitzar la llengua occitana en molts àmbits i a tot el territori. Arreu significa a tota Catalunya, no només a l'Aran. Malauradament el seu desplegament ha estat lent, i en segons quin àmbit, inexistent. Vaja, que les polítiques lingüístiques del govern van poc més enllà de la Mostra de Cinema Occità. Això sí, voluntat i solidaritat entre llengües minoritzades omplen la boca de tothom quan surt el tema.

La llista de bondats de la llei que han quedat al calaix és llarga i trista. Encara no s'ofereix com assignatura a les escoles catalanes, té una presència irrisòria als mitjans de comunicació nacionals (20 minuts al TN324, cap minut a la ràdio pública, només 1h/dia en desconnexió per l'Aran i un programa fet per voluntaris a BTV), i les subvencions a la producció literària i audiovisual són poc més que almoïna. Sí, s'ha creat l'Acadèmia aranesa de la llengua occitana, dijous passat la van presentar a l'IEC a Barcelona. Ni parlem del món jurídic, del sociolaboral o de les indústries culturals. No puc ni declarar en un jutjat, ni veure una pel·lícula en un cinema subtítulada en la meua llengua, en un país on se suposa que és oficial arreu.

Continuo. A l'Aran tot ho fem trilingüe. A Catalunya no, aquí el concepte, la lluita, la polèmica, el debat públic, els articles d'opinió, els experts i les seves intervencions, sempre són pel bilingüisme, català-castellà, ja ens entenem. Si surt el defensor de torn de l'occità a fer el comentari de "Ep! Que som aquí nosaltres també", allaus de solidaritat envers la llengua territorial dels quatre aranesos d'allà dalt. Jo espero el dia en que algú, en públic, presentant o no manifestos,

digui: aquí hi ha dues llengües nacionals, les dues minoritzades. Aplaudiré i m'emocionaré, i aquell tindrà tota la meva, i de tants altres occitanistes, complicitat i suport.

I és que, que una llengua tingui menys parlants no vol dir que sigui de menys qualitat, no vol dir que no pugui entrar en un debat nacional. La manera de dir les coses en determina el significat del missatge que arriba a la gent i diu moltíssim de les conviccions que hi ha al darrere. Si defenseu el català, quan parleu, quan debateu, quan senyaleu, quan feu manifestos, allà on només escriviu i dieu “català” canvieu-ho per “català i occità”. Quan parleu de República catalana, acostumeu-vos a dir República de Catalunya i Aran. Això és equiparar llengües, això és respectar la pluralitat de les llengües territorials pròpies, això és normalitzar les llengües minoritzades, això és lluitar contra colonialismes lingüístics, això és reconèixer el caràcter plurinacional d'aquest país. I el que molts no voleu sentir: això és no repetir l'oblit sistemàtic, premeditat o no, que s'ha imposat durant molts i obscurs anys des de més enllà de la Franja de Ponent. Cada vegada que oblideu fer-ho es mor un gatet, els partits del no guanyen un vot a l'Aran i l'occità està més tocat de mort, fins que l'enterrem.

I si, ara ja podeu fer el típic comentari que tant he sentit: vosaltres sou occitans, independitzeu-vos. I sí, ja ho decidirem nosaltres, però, no creieu que ens esteu excloent del debat públic quan en realitat podríem assumir que som dues nacions i anar juntes a buscar un futur millor? O no era això la koiné? La llengua comuna dels trobadors. Ens tindreu al costat, mai en una posició inferior, mai canviarem l'adjectiu *nacional* pel de *territorial*.

I per acabar i sense voler entrar premeditadament en l'oficialitat del castellà, doncs això és un tema del procés constituent, amb dues llengües nacionals com tenim, o bé defensem que el català sigui oficial a Catalunya (excloent l'Aran on no ho seria) i l'occità només a l'Aran (fent un pas enrere respecte l'oficialitat arreu reconeguda a l'Estatut) i evitem imposicions, o bé les dues llengües són oficials arreu i ens posem les piles per evitar minoritzacions, processos de substitució lingüística i desaparicions que ningú vol, ni catalans ni aranesos. Fem que les dues siguin necessàries, i no una la important i l'altra la dels irreductibles aranesos, una la pública i l'altra l'anecdòtica. Pensem en els drets lingüístics dels occitans expatriats al Principat i dels catalans que viuen a l'Aran.

I el missatge per construir colze a colze: Imagineu dues llengües lluitant juntes contra la minorització. Imagineu la potència de la imatge de dos trossets de nacions oprimides lluitant per un futur millor i més lliure. Imagineu l'exemple inter-

nacional que seríem si tots ens respectem, siguem pocs o molts parlants. Imagineu com guanyaria la política i el periodisme en discursos, debats i articles d'opinió, si tots defenséssim que no són dues, que hi és l'altra, que som tres.

Vegeu també "[Blagar en aranés](#)", de Tònho Castet (*Jornalet*, 16/04/2016)

[Traductor automàtic de l'occità](#)

4 A bocí ple i cosa feta

J. Leonardo Giménez

Levante-EMV, 28/03/2016

<http://www.levante-emv.com/cultura/panorama/2016/03/28/boci-ple-i-cosa-feta/1396813.html>

Fa uns quants dies vaig vore l'anunci d'un establiment de menjar per a emportar-se que té com a nom A Bocí Ple. Era (i encara ho és en persones de mitjan edat en amunt) una expressió molt usual, almenys en la Ribera i supose que en altres zones valencianoparlants. Vol dir «menjar amb la boca molt plena», «menjar amb avarícia» i significats semblants. Escodrineu els principals diccionaris i no trobe eixa locució, però jo l'he sentida (i la dic) com a dita corrent en la parla col·loquial i familiar del meu poble i d'altres riberencs.

A més del significat esmentat pot tindre també el sentit figurat semblant als de les locucions «a mans plenes», «a manta», «a mansalva», «a cabassos», «a muntó» i en general de totes aquelles expressions que puguen significar «acaparar o apropiarse de béns amb avarícia, com si a u li ho llevaren».

Alguns fartons mengen a bocí ple. I molts avariciosos abrasits, com els corruptes, amassen béns i grans quantitats del vil metall i també han operat (i alguns encara operen) de la mateixa manera, però les fartades, ja siga de menjar o d'apropiació sobtada de patrimoni i comptes unflats, sovint produïxen indigestions que cal ser ateses pels metges o pels jutges i forces de seguretat, segons la classe de fartada.

El substantiu de la locució comentada és *bocí*, que tot sol significa «tros xicotet de menjar, porció d'aliment que cap en la boca», «tros, fragment d'alguna cosa trencada o tallada». Dóna lloc a dites com «ovella que bela perd bocí», que es pot aplicar tant a les referides remugants com als s'encanten i perden alguna oportunitat d'adquirir o d'obtindre alguna cosa. I «parar-se el bocí» és «entra-

vessar-se el menjar en la gola», «parar-se el mos». I tenim la «bocinada», que és el «colp» en la boca (o en la cara) pegat amb la mà.

Una altra expressió utilitzada en molts indrets valencianoparlants és «a cosa feta», que significa «a posta», «a propòsit», «deliberadament», «intencionadament», «volent» i altres. No l'arreglen la majoria de diccionaris de referència, encara que sí que l'enregistra el de la RACV. A veure si el *Diccionari Normatiu Valencià* en una pròxima ampliació la inclou en les seues pàgines.

La paraula «cosa» dóna per a molts significats i per a bona cosa d'usos. Un d'estos és l'aplicació de la locució «cosa que» en les fórmules finals d'alguns documents administratius, principalment en les certificacions. El model de l'esmentada pauta és que els secretaris de les institucions o entitats acaben els referits documents amb la fórmula «Cosa que certifique (o cosa que faig constar») a l'efecte que corresponga». També val la més literària «La qual cosa certifique...». La que no es deu usar, en estos casos, per artificiosa i calcada del castellà, és «El que certifica...», traducció de la fórmula castellana «Lo que certifico a los efectos correspondientes». I en «cosa» tenim una locució sinònima de «molt/a», en perill d'extinció, com en la frase dita més amunt, «bona cosa d'usos», és a dir «molts usos».

5 Antimpàtics

Pau Vidal

VilaWeb, 19/04/2016

<http://www.vilaweb.cat/noticies/antimpatics/>

Dels milions de caràcters que s'han escrit o perbocat sobre el manifest dels trons (si els voleu comptar, [aquí](#) n'hi trobareu molts), em quedo amb els 140 de la piulada d'en José Rodríguez (@trinitro): 'Los de koiné estarán en la parra por las formas, pero hay un "buenismo-idolatrismo" con el tema del castellano en la indy que da miedo.'

La facció nosaltres-també-estem-pel-català-però-som-persones-educades ha acusat la prosa cuinesca de falta d'empatia. I això és imperdonable, perquè si alguna cosa no pot faltar a la motxilla del bon ciutadà del segle XXI és empatia. Bé, i solidaritat, i respecte pel medi (i per l'ambient), i sostenibilitat, i apoderament, i sinergia. I, posats a demanar, una mica de desdoblament de gènere

també, va. Jo, que empatitzo molt amb els diccionaris, he corregut al meu preferit (l'etimològic) i he descobert, astorat, que empatia és un d'aquells mots amb una característica rara: no té família. És un mot compost pel prefix *en-* i el sufix *-patia*, del grec *pathos* ('sofriment, malaltia'). La literatura psicològica li ha regalat modernament l'adjectiu *empàtic/a*, però aquí s'acaba la parentela. El verb *empatitzar* encara és a la cua del TERMCAT esperant tanda: la Neolosfera només el té documentat des del 2010.

Tanmateix, com que no puc basar una teoria en les sospites que em desperta un terme tan solitari (una mica antisocial, no?), torno a la idea expressada per en @trinitro. Perquè hi coincideixo plenament. I no som els únics, recordo haver-ho llegit ja en un article dels de la llista que us he enllaçat (però vés-lo a trobar, ara): que els indígenes, a més de ser els campions del món de solidaritat amb totes les causes perdudes, també hem de ser els més empàtics amb els nostres connacionals que encara no han fet de la nostra la llengua llur. Però es veu que no tenim dret a esperar/pretendre/somiar reciprocitat.

Tinc la sensació que hi ha una mica, només una mica, eh?, de malentès en això que entenem per immigració (o com putes es digui avui a aquestes hores, perquè la correcció política crema etapes i mots que és un 'contento'). Els de la facció esmentada (i ja no diguem els de segons quins diaris 'pijoprogres', que es veu que camí de les seves cases 'uppers' tenen taaaaaant de contacte amb la plebs de centre comercial i costellada a les Planes) ens retreuen als de l'independentisme identitari (per cert, un mot que també és a la llista d'espera) que continuem veient l'immigrant espanyol com si acabés de baixar del 'borreguero', mentre a nosaltres ens sembla que ells l'han convertit en una versió santcolomenca del capità Enciam. És allò de l'efecte Palestina: com més llunyans més simpàtics els trobes.

Amb el debat sobre la població de llengua materna castellana (ep, o altres de l'estat: gallec, asturià, lleonès, aragonès...), ens ha passat igual com amb la immersió: que ho hem convertit en un tabú. Com més ignora el tema l'opinaire, amb més rotunditat el defensa. De fet, la immigració espanyola arribada durant el franquisme (aquests ja mítics tres milions de persones que no paren d'expressar-se en català sense mesura ni aturador) s'ha convertit en l'últim tabú del país. Com si patíssim una mena de fossilització postcandeliana col·lectiva. La sociologia de final de segle ens ha ensenyat que els processos d'integració/adaptació nacionals són múltiples i travessen diverses fases, de manera que, si ens hi posàvem, en els 'altres catalans' hi podríem diferenciar nombroses variants i estadis. Començant per mi mateix, de segon cognom manifesta-

ment nyego, i continuant per l'esmentat José Rodríguez. Però no ho fem. En nom de la sacrosanta convivència i la manca de conflicte (Déu nos en guard!), ocultem l'existència de significatives capes d'aquella emigració que viuen d'esquena al fet català, si no bel·licosament en contra. Tant l'anticatalanisme de base identitària ('¡Yo soy eppaño, eppañó, eppañó!') com internacional-proletària ('El catalanisme és cosa de burgesos explotadors') expliquen l'augment del vot a Ciudadanos, però públicament silenciem que això tingui traducció en el comportament lingüístic. Oficialment, la ciutadania castellanoparlant en bloc està encantada amb el bilingüisme, i sembla que això ja ha de ser suficient per garantir-los l'empatia dels qui han estat bilingüïtzats a la força (i de debò, no a títol d'enquesta).

Si volem començar a il·luminar una mica l'última zona fosca d'aquest pacte de convivència signat als vuitantes en desigualtat de condicions, podríem començar traslladant la pregunta a l'altra banda: fins a quin punt ha empatitzat amb el país aquest 25% de residents que no n'ha après la llengua? I l'altre 30% que no la té per llengua habitual? O capgirem-la: com volem que hi empatitzin si nosaltres mateixos els posem les condicions perquè no calgui? I de la nova emigració què? Voleu que en parlem? Com ens pensem que empatitzaran amb la cultura i la nació catalana si el 94% (ho heu llegit bé: el 94%) s'hi relaciona en castellà? Què us penseu que passarà al nou estat si la legalitat continua permetent el monolingüisme en castellà?

Com que la qüestió és peluda, una bona manera d'acostar-s'hi és esforçar-se a veure la realitat de més a prop. No pas filtrada pel prisma del bonisme o de la mala consciència. Per exemple, [de la mà de qui la coneix](#). L'autor no és especialista en lingüística, però s'interessa pel tema i s'escarrassa a fugir dels llocs comuns. I, a diferència de tant de columnista cul·llogat, quan parla d'emigració no toca d'oïda.

(PD: Servidor es guanya les garrofes escrivint. Mentre redacto això, la Gene publica l'informe sobre els hàbits de lectura. Res de nou: de cada 10 llibres que es venen aquí, 7,5 són en castellà. Si els lectors del país continuen empatitzant tant amb l'edició en català, no sé pas on la fotré, tanta garrofa.)

7 De més a més

- ▶ Rudolf Ortega, [“Baralles de lingüistes en el fang”](#) (*El País*, 17/04/2016). Caldrà treballar, i molt, per sargir les costures que han deixat les darreres polèmiques sobre el català
- ▶ Enric Gomà, [“Grans oportunitats!”](#) (*Núvol*, 28/03/2016)
- ▶ [“Manifest a favor d'un espai de comunicació en català”](#) (*VilaWeb*, 13/03/2016). La xarxa d'entitats en defensa del català 'Enllaçats per la Llengua' demana la reciprocitat de tots els canals de ràdio i televisió
- ▶ Magí Camps, [“Les personas són femenines”](#) (*La Vanguardia*, 06/04/2016). Andalusia llança l'enèsima campanya a favor del llenguatge no sexista
- ▶ Pere Mayans, [“S'aplica correctament el Programa d'Immersion Lingüística a les nostres escoles?”](#) (blog *El pols de la llengua als Països Catalans*, 04/04/2016). Es parla molt que a Catalunya s'aplica un Programa d'Immersion lingüística (en aquelles escoles en què la majoria de l'alumnat no és de llengua catalana familiar), però què vol dir aplicar actualment i correcta aquest PIL?
- ▶ [“Fraga ja té en compte el català a la senyalització urbana”](#) (*Racó Català*, 21/04/2016). El Consistori ha renovat la retolació, que ara és bilingüe, però la seva comunicació institucional continua sent només en castellà